

KEO-10 Heikkinen-Hindrén Janna(UM)

18.09.2020
JULKINEN

Viite

Asia

EU:n kehitysministereiden videokokous 29.9.; Suomen tavoitteet

EU:n kehitysministereiden videokokous järjestetään 29.9. virtuaalisesti. Suomea edustaa kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari. Keskustelunaiheita ovat koronapandemian vaikutukset Afrikassa ja EU:n toimet sekä EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden väliset ns. Post-Cotonou neuvottelut. Lisäksi kuultaneen Maailman ruokaohjelman (WFP) johtajan ja YK:n ilmastosihteeristön (UNFCCC) johtajan puheenvuorot.

Koronapandemian vaikutukset Afrikassa ja EU:n toimet

Suomi tukee EU:n kokonaisvaltaista lähestymistapaa (Team Europe) koronapandemiaan vastaamiseksi Afrikassa. On tärkeää edistää toimia, jotka vahvistavat EU:ta ulkoisena toimijana ja toteuttavat eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen tavoitteita. EU:n tulee viestiä Team Europe -koronatuesta Afrikan maiden suuntaan yhtenäisesti, korostaen Afrikan maiden omistajuuden sekä kansainvälisen yhteistyön ja solidaarisuuden merkitystä. Kehitysyhteistyö myös vahvistaa EU:n ja Afrikan strategista kumppanuutta. On tärkeää, että EU edistää julkisen ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä ja kestävänsä kehityksen mukaisia investointeja Afrikkaan. EU:n tulee myös lisätä tukeaan Afrikan integraatiolle, erityisesti Afrikan vapaakauppa-alueen toimeenpanolle. Koronapandemian ei pidä dominoida tulevia EU-AU-kokouksia. Aiheen käsittelyä pyritään suuntaamaan EU:n vahvuusalueille ja yhteisiin intresseihin, kuten vihreä jälleenrakennus, Afrikan vapaakauppa-alueen toimeenpano ja multilateraalien yhteistyön edistäminen. EU:n tulee edistää ilmastotavoitteitaan myös Afrikka-yhteistyössään. Myös luonnon monimuotoisuuden kato tulee huomioida. EU:n ilmastoviestit tulisi sitoa vihreän talouden mahdollisuuksiin, mm. työpaikat, talouden monipuolistuminen. Mahdolliset EU:n ja Afrikan yhteisaloitteet tulee valmistella yhteisesti ja yhteisten intressien pohjalta.

EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT-) maiden väliset Post-Cotonou -sopimusneuvottelut

Suomi katsoo, että aikataulupaineista huolimatta EU:n tulee pitää yllä kunnianhimo saavuttaakseen EU:n neuvottelumandaatin mukainen, EU:n ja AKT-maiden suhteita uudistava Post-Cotonou-sopimus. Suomi korostaa neuvotteluissa erityisesti Afrikka-kumppanuuden merkitystä ja sopimuksen tulee tukea EU-Afrikka-suhteiden monipuolistamista. Päällekkäisten instituutioiden rakentamista on vältettävä. Temaattisesti Suomi korostaa erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia, ihmisoikeuksia sekä muuttoliikettä ja palautuksia ja takaisinottoja koskevia kysymyksiä.

Asialista:

Koronapandemian vaikutukset Afrikassa ja

EU:n toimet

s. 3

EU:n ja AKT-maiden väliset ns. Post-Cotonou -sopimusneuvottelut

s. 7

Ulkoministeriö**TAVOITEMUISTIO**

ALI-20

Packalén-Peltola Olivia

14.09.2020

Asia

Koronapandemian vaikutukset Afrikassa ja EU:n toimet

Kokous/tapaaminen

EU:n kehitysministereiden videokokous 29.9.2020

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Olivia Packalén-Peltola, UM/ALI-20, olivia.packalen-peltola@formin.fi, p. 050 409 8250***Janna Heikkinen-Hindrén, UM/KEO-10, janna.heikkinen-hindren@formin.fi, p. 050 566 8739******Simo-Pekka Parviainen, UM/KEO-50, simo-pekka-parviainen@formin.fi******Sanna-Liisa Taivalmaa, UM/KEO-20, sanna-liisa.taivalmaa@formin.fi******Maria Kurikkala, UM/ALI-20, maria.kurikkala@formin.fi******Martti Eirola, UM/ALI-20, martti.eirola@formin.fi******Katja Ahlfors, UM/KEO-10, katja.ahlfors@formin.fi******Kristiina-Kuvaja-Xanthopoulos, UM/ALI-02, kristiina.kuvaja-xanthopoulos@formin.fi*****1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

EU:n kehitysministerit keskustelevat videokokouksessa koronapandemian vaikutuksista Afrikassa sekä EU:n toimista (Team Europe). Keskustelu käydään seuraavan EU-AU-huippukokouksen valossa.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomi tukee EU:n kokonaisvaltaista lähestymistapaa (Team Europe) koronapandemiaan vastaamiseksi Afrikassa. On tärkeää edistää toimia, jotka vahvistavat EU:ta ulkoisena toimijana ja toteuttavat eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen tavoitteita.

EU:n tulee viestiä Team Europe -koronatuesta Afrikan maiden suuntaan yhtenäisesti, korostaen Afrikan maiden omistajuuden sekä kansainvälisen yhteistyön ja solidaarisuuden merkitystä. Kehitysyhteistyö vahvistaa EU:n ja Afrikan strategista kumppanuutta.

On tärkeää, että EU edistää julkisen ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä ja kestävän kehityksen mukaisia investointeja Afrikkaan. EU:n tulee myös lisätä tukeaan Afrikan integraatiolle, erityisesti Afrikan vapaakauppa-alueen toimeenpanolle.

Koronapandemian ei pidä dominoida tulevia EU-AU-kokouksia. Aiheen käsittelyä pyritään suuntaamaan EU:n vahvuusalueille ja yhteisiin intresseihin, kuten vihreä jälleenrakennus, Afrikan vapaakauppa-alueen toimeenpano ja multilateraalien yhteistyön edistäminen.

EU:n tulee edistää ilmastotavoitteitaan myös Afrikka-yhteistyössään. Myös luonnon monimuotoisuuden kato tulee huomioida. EU:n ilmastoviestit tulisi sitoa vihreän talouden mahdollisuuksiin, mm. työpaikat, talouden monipuolistuminen. Mahdolliset EU:n ja Afrikan yhteisaloitteet tulee valmistella yhteisesti ja yhteisten intressien pohjalta.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Euroopan komissio ja ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell julkaisivat 8.4.2020 tiedonannon EU:n maailmanlaajuisista toimista koronapandemiaan vastaamiseksi. EU-maiden kehitysministerit ovat keskustelleet tiedonannosta 8.4. ja 2.6. epävirallisissa videokokouksissa, joista jälkimmäisessä hyväksyttiin neuvoston EU:n globaaleja koronapandemiatoimia koskevat neuvoston päätelmät. Syksyn aikana tullaan neuvottelemaan uudet Team Europe -pätelmät hyväksyttäväksi marraskuussa ulkoasiainneuvostossa kehitysministereiden kokoonpanossa. Tiedonannosta on laadittu eduskunnalle kirjelmä E 55 / 2020 vp.

EU-AU-ulkoministerikokouksen loppujulistusneuvotteluita käydään parhaillaan EU:n (EUH ja komission pääosasto DEVCO) ja AU:n komission välillä. EU:n kannanmuodostuksen pohjana on maaliskuussa julkaistu yhteinen tiedonanto ”Tavoitteena kokonaisvaltainen EU-Afriikka-strategia” sekä kesäkuussa annetut neuvoston päätelmät, joissa annettiin tuki tiedonannon painopisteille. Suomen kannat tiedonantoon on kuvattu eduskunnalle laaditussa kirjelmässä E7/2020 vp ja jatkokirjelmässä EJ 9/2020.

4. TAUSTA

Koronatilanne ja sen vaikutukset Afrikassa

Koronapandemia jatkaa leviämistään myös Afrikassa, joskin taudin leviämisessä on maakohtaisia eroja ja joissakin maissa tautitapausten määrän kasvussa näkyy tällä hetkellä pientä taittumista. Afrikan unioni, erityisesti sen tartuntatautivirasto (CDC) sekä monet Afrikan maat ovat saaneet kiitosta ripeistä toimista pandemian taltuttamiseksi.

Pandemian välilliset seuraukset tulevat monin paikoin olemaan jopa vakavampia kuin välittömät (terveydelliset) seuraukset. Afrikan mantereeseen ennustetaan vajoavan tänä vuonna taantumaan ensimmäisen kerran 25 vuoteen. IMF arvioi Saharan eteläpuolisen Afrikan BKT:n laskevan 3.2%, mikä johtaisi mm. köyhyyden merkittävään lisääntymiseen. Eniten kärsivät kehitysmaat, joiden talous on riippuvainen raaka-ainetuotannosta ja turismista. Monen Afrikan maan tilannetta heikentää niiden jo entuudestaan korkea velkaantuneisuus. Koska Afrikan maat kärsivät heikentyvästä velkakestävydestä, IMF ja Maailmanpankki suosittavat, että DSSI (Debt Service Suspension Initiative) -velkakestävyysaloitetta jatkettaisiin vuoden 2021 loppuun saakka. Lisäongelmia aiheuttaa pääomapako: niin kotimaiset kuin ulkomaiset investoinnit ovat romahtaneet.

Pandemian talousvaikutuksilla on tiivis yhteys Afrikan laajempaan yhteiskunnalliseen kehitykseen. Ruokaturvatilanne on pandemian myötä heikentynyt merkittävästi – joskin taustalla on myös muita syitä, kuten vaeltajasirkat, konfliktit, ilmastonmuutos ja tulvat. Tällä hetkellä lähes 20 % afrikkalaisista kärsii kroonisesta nälästä ja 31 % lapsista on kitukasvuisia. Koulujen sulut ovat johtaneet kouluruokailujen vähenemiseen ja sitä kautta aliravitsemuksen lisääntymiseen.

Kuten muuallakin maailmassa, myös Afrikassa pandemian vaikutukset näyttäisivät polarisoivan yhteiskuntia. Arviolta 86 % Afrikan työntekijöistä työskentelee epävirallisen talouden piirissä. Suurin osa heistä on naisia ja nuoria. Talouksien sulkeutuminen ja taantuma vaikuttavat näiden ihmisten tuloihin suoraan. Naisten työssäkäyntiä hankaloittaa myös vastuu lastenhoidosta, kun kouluja on pandemian vuoksi suljettu. Kuten muitakin terveystalouksia, myös seksuaaliterveyspalveluita on monin paikoin rajattu. Rokotuskampanjoiden keskeyttäminen vaikuttaa erityisesti lasten terveyteen.

Monessa maassa pandemian sosioekonomiset vaikutukset ja rajoitustoimet ovat johtaneet levottomuuksiin. Niiden hillitsemiseksi viranomaiset ovat turvautuneet usein koviin otteisiin. Konfliktialueilla ääriliikkeet ovat myös hyödyntäneet tilannetta.

EU:n ja Suomen toimet

EU:n järjestäytyminen ulkoisen koronapandemiavasteen osalta tapahtui ripeästi Team Europe-sateenvarjon alle. Team Europe -paketti on kooltaan 36 mrd euroa, joista EU:n instituutiot kattavat 25 mrd euroa ja jäsenmaiden tuki 11 mrd euroa. Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan kohdennettu määrä on n. 5 mrd euroa. EU:n tukitoimet keskittyvät kumppanimaiden terveys- ja sosioekonomisen sektorin tukemiseen. Lisäksi EU:n humanitaarinen silta tukee YK:n logistiikkapalveluja. EU:n toimet koronapandemiaan vastaamiseksi ovat olleet ripeitä, mutta niillä ei Afrikassa ole aina saavutettu ansaittua näkyvyyttä (vrt. Kiinan näkyvä koronadiplomatia). Yhteistyötä ja toimia EU:n tuen näkyvyyden edistämiseksi tulee jatkaa.

Suomi on osallistunut aktiivisesti Pohjoismaiden väliseen yhteistyöhön, jossa tavoitteena on vahvistaa yhteisiä viestejä koskien kestävämpää jälleenrakennusta *Building Back Better and Greener* (BBBG) erityisesti Afrikassa. Pohjoismaisessa yhteistyössä keskitytään erityisesti terveyssektoriin, ilmastoystävälliseen talouskasvuun ja tasa-arvon edistämiseen mm tuomalla esille yhteisiä viestejä myös EU-keskusteluissa.

Suomi tukee koronaviruksen vastaisia globaaleja toimia n. 53 milj. eurolla. Suomen tuki toteutuu ensisijaisesti monenkeskisen järjestelmän kautta. Suomi osallistuu COVID-19-rokotteen kehittämiseen tukemalla STM:n määrärahoista CEPI:ä (Coalition for Epidemic Preparedness Innovations) yhteensä 4 milj. eurolla tänä vuonna (3 milj. euroa rokotteen kehittämiseen ja miljoona euroa vuosittaista tukea) ja IVI:ä (International Vaccine Institute) 1 milj. eurolla. UM:n määrärahoista kohdennetaan GAVI-rokoteallianssille 2,5 milj. euroa. Suomi on myöntänyt miljoona euroa kohdennettua tukea WHO:n koronaviruspandemian vastaiseen työhön kehitysmaissa. Lisäksi Suomi myöntää yleistukea WHO:lle 5,5 milj. eurolla (STM:n kautta). Tukea on ohjattu myös muiden YK-järjestöjen sekä kansalaisjärjestöjen kautta. Myös pitkäaikaisten kumppanimaiden maaohjelmien kautta on tuettu pandemiaan vastaamista.

EU jäsenmaiden on Afrikan suurin kehitysrahoittaja. EU:n pidemmän tähtäimen tuki kumppanimaille, ml. Afrikkaan, rahoitetaan tulevasta ulkosuhderahoitusvälineestä (NDICI, Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument). NDICI on rakennettu joustavaksi siten, että sen avulla pystytään reagoimaan ennakoimattomiinkin tarpeisiin. EU:n ulkosuhderahoituksesta ja NDICI-rahoitusvälineestä on päätetty päämiestasolla heinäkuussa 2020 osana monivuotisia rahoituskehyksiä. NDICI:n kokonaissummaksi päätettiin yhteensä 70,8 mrd. Asetus on tarkoitus viimeistellä Euroopan parlamentin kanssa käytävissä neuvotteluissa vuoden loppuun mennessä. Samaan aikaan EU:n tulevan kehitysyhteistyön ohjelmointi on jo käynnissä. Pandemian myötä kehittyvien maiden kantokyky ja yleinen huoltovarmuus tullevat vaikuttamaan tulevan yhteistyön suunnitteluun. EU:n tavoitteena on tuoda Team Europe -toiminta esiin osana maakohtaisten ohjelmien laadintaa.

EU:n kehitysrahoituksessa investointimuotoisen tuen osuus on kasvanut jo pitkään. Tämä vastaa Afrikan maiden toiveeseen siinä mielessä, että kauppaa ja investointeja pidetään toivottavampana yhteistyömuotona kuin perinteistä lahja-apua. Koronapandemian myötä kestävien investointien merkitys korostuu entisestään. EU perusti vuonna 2017 Euroopan ulkoisten investointien ohjelman, jonka pääasiallinen toteutusväline on Euroopan kestävä kehityksen rahasto (EKKR). EKKR on takuu- ja sekarahoitusinstrumentti, jonka tavoitteena on mobilisoida yksityistä ja julkista rahoitusta globaalien kehityshaasteiden ratkaisemiseksi. EU:n uusi ulkosuhderahoitusinstrumentti (NDICI) sisältää säädökset vuoden EKKR:n jatkosta (EKKR+). EKKR+:n maantieteellisiä painopisteitä ovat Afrika ja EU:n naapurusto. On arvioitu, että EKKR+-takuut voisivat saada liikkeelle globaalitasolla jopa 500 miljardin kokonaisinvestoinnit vuosien 2021–2027 välillä kohdistuen mm. maatalouteen, pk-yritysten tukemiseen, liikenne-, energia- ja digialan investointeihin.

Finnfund toimii Afrikassa erityisesti kestävänsä metsätalouden alalla, mutta myös esimerkiksi uusiutuvan energian alalla. Finnfund on läpäissyt pilariarviointiprosessin voidakseen tulevaisuudessa hakea EKKR+ -takuita sijoitustoimintaansa vahvistamaan. NDICI-neuvottelujen puitteissa on pyritty edistämään Finnfundin mahdollisuuksia hyötyä EKKR-takuista. Erityisen tärkeää on, että asetusehdotukseen on saatu kirjaukset kestävänsä metsätalouden ja pienten- ja keskisuurten kehitysrahoittajien huomioimisesta välineen toimeenpanossa.

EU-AU-ulkoministerikokous ja lähestyvä huippukokous

EU:n ja Afrikan välisten suhteiden vahvistaminen on EU:n komission yksi ulkopoliittisista painopisteistä. Suhteita on pyritty saamaan uuteen, poliittisempaan ja strategisempaan asentoon mm. tiiviillä vierailuvaihdolla Afrikan unioniin ja Afrikan maihin aina koronakriisin alkamiseen asti. Koronatilanne on paitsi hankaloittanut yhteydenpitoa myös vaikuttanut tälle vuodelle suunniteltujen ulkoministeri- ja huippukokousten valmisteluun. Toukokuuksi Kigaliin Ruandaan suunniteltu ulkoministerikokous siirrettiin ensin syyskuulle, sittemmin tehtiin päätös sen järjestämisestä virtuaalisena. Seuraava EU-AU-huippukokous on alun perin suunniteltu pidettävän lokakuun lopulla.

Maaliskuun Afrikka-tiedonannossa ja neuvoston kesäkuun päätelmissä EU linjasi omia tavoitteitaan yhteistyölle. Tärkeitä yhteistyöteemoja EU:n näkökulmasta ovat vihreä siirtymä, digitaalinen siirtymä, kestävä kasvu ja työpaikat, rauha, turvallisuus ja hallinto sekä muuttoliike ja liikkuvuus. Afrikan maiden huomio on tällä hetkellä vahvasti koronapandemiassa ja sen hoidossa.

Korona on aiheuttanut viivästyksiä myös Afrikan vapaakauppa-alueen (AfCFTA, African Continental Free Trade Area) perustamiselle. AfCFTA:n lanseeraus on siirretty heinäkuulta tammikuulle 2021. AU näkee vapaakauppa-alueen ja sen tuomien hyötyjen yhtenä ratkaisuna pandemian aiheuttamalle talouskriisille. EU on AfCFTA:n merkittävin tukija, ja uutta tukea ollaan valmistelemassa. EU:lla on oman historiansa vuoksi paljon annettavaa Afrikan integraatiolle. Tuki AfCFTA:lle on myös erottautumiskeino muista, kahdenvälisiin järjestelyihin keskittyvistä kumppanuuksista.

Useat EU-maat kannattavat ilmastonmuutoksen ja vihreän siirtymän nostamista yhdeksi tulevan huippukokouksen pääteemoista. Afrikan maat eivät ole varauksetta tämän kannalla. Erityisesti fossiilista energiaa tuottavissa Afrikan maissa tunnetaan epäluuloa EU:n Green Deal-aloitetta kohtaan, ja pelätään sen merkitsevän niille uusia kaupan esteitä. Afrikan maat myös korostavat, etteivät ne ole syypäitä ilmastonmuutokseen ja painottavat oikeuttaan kehitykseen. On tärkeää tuoda neuvotteluissa yhteen ilmastoa ja taloutta koskevat tavoitteet, ja korostaa vihreän talouden ja rakennemuutoksen tarjoamia mahdollisuuksia talouskasvuun, työpaikkojen luomiseen ja talouden monipuolistamiseen.

Ulkoministeriö**TAVOITEMUISTIO**

KEO-10

Rasimus Johanna

14.09.2020

Asia

Post-Cotonou -neuvottelutilanne

Kokous/tapaaminen

EU:n kehitysministereiden videokokous 29.9.2020

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johanna Rasimus, UM/KEO-10, p. 050 598 6437***Maria Guseff, UM/OIK-20 p. 040 509 2801******Helena Hakaoja, EUE******Katja Ahlfors, KEO-10/ UM*****1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Kehitysministerit keskustelevat EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) valtioiden välisestä Post-Cotonou -neuvottelutilanteesta ja siihen liittyvistä viimeisistä avoimista kysymyksistä.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomi katsoo, että aikataulupaineista huolimatta EU:n tulee pitää yllä kunnianhimo saavuttaakseen EU:n neuvottelumandaatin mukainen, EU:n ja AKT-maiden suhteita uudistava Post-Cotonou-sopimus.

Suomi korostaa neuvotteluissa erityisesti Afrikka-kumppanuuden merkitystä. Sopimuksen tulee tukea EU-Afrikka-suhteiden monipuolistamista. Päällekkäisten instituutioiden rakentamista on vältettävä.

Temaattisesti Suomi korostaa erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia, ihmisoikeuksia sekä muuttoliikettä ja palautuksia ja takaisinottoja koskevia kysymyksiä.

3. NEUVOTTELUTILANNE

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden suhteita määrittävä kumppanuussopimus (nk. Cotonoun sopimus) päättyi 28.2.2020. Neuvotteluita uudesta sopimuksesta (ns Post-Cotonou) on käyty syyskuusta 2018 lähtien. Nykyisen sopimuksen määräysten soveltamista jatkettiin vuoden 2020 loppuun saakka, koska uudesta Post-Cotonou -sopimuksesta ei päästy määräajassa sopuun osapuolten välillä.

Kesällä 2020 neuvottelut ovat edenneet, mutta liian hitaasti, jotta sopimus saataisiin viimeistelyä ja se voisi astua voimaan vuoden 2021 alussa. Avoinna olevat kysymykset ovat vaikeimmat ja ne koskevat palautuksia ja takaisinottoa, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia (SRHR), sukupuoli-

identiteettiä sekä EPA-sopimusten ns. ihmisoikeuslinkkausta. Lisäksi komissiolla ja neuvostolla on eriävä näkemys sopimusluonteesta komission ajaessa unionisopimusta ja neuvosto yksimielisesti sekasopimusta.

Komissio on ehdottanut, että neuvosto muodostaa ATK-EU-suurlähettiläskomiteassa esitettäväksi EU:n kannaksi, että Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamista jatkettaisiin edelleen 30.6.2021 asti tai kunnes uusi EU:n ja AKT-maiden välinen kumppanuussopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa väliaikaisesti, sen mukaan kumpi ajankohdista on aikaisempi.

Post-Cotonou-neuvotteluista on laadittu eduskunnalle E-kirjelmä E 2/2018 vp sekä U-kirjelmä U 4/2019 vp.

4. TAUSTA

Ns. Post-Cotonou-sopimuksen on tarkoitus toimia perustana EU:n ja 79 AKT-maan kumppanuudelle. EU on halunnut neuvotteluissa uudistaa kumppanuutta, siirtyä kauemmaksi avunantaja-avunsaaja-dynamiikasta ja identifioida yhteisiä sekä EU:n omia intressejä paremmin. Uusi sopimus sisältää kaikkia koskevan yleisosan sekä kolme alueellista pilaria. Suomi on korostanut erityisesti Afrikan kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä: sopimus kattaa 48 Saharan eteläpuolisen Afrikan maata. Yksi merkittävimmistä uudistuksista nykyiseen Cotonoun sopimukseen verrattuna on, että siihen eivät sisälly kehitysrahoitusta koskevat kysymykset. Kehitysrahoituksesta neuvotellaan erikseen EU:n tulevaa ulkosuhderahoitusta neuvottelevassa naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen ad hoc -työryhmässä (NDICI).

EU:n pääneuvottelija on kansainvälisistä kumppanuuksista vastaava komissaari Jutta Urpilainen. Neuvotteluita on käyty syyskuusta 2018 alkaen. Kun kävi selväksi, ettei uusi sopimus voi tulla voimaan 1.3.2020, hyväksyttiin Suomen puheenjohtajuuskaudella päätös transitiotoimista, joilla 28.2.2020 päättyneen Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamista jatketaan vuoden 2020 loppuun. Neuvottelut ovat edenneet tänä vuonna mutta liian hitaasti, jotta sopimus saataisiin viimeisteltyä siten, että se voisi astua voimaan vuoden 2021 alussa. Transitiotoimia on näin ollen jatkettava edelleen, jotta vältettäisiin sopimuskatkos. Tämän johdosta komissio antoi 26.8.2020 ehdotuksen neuvoston päätökseksi AKT-EU-suurlähettiläskomiteassa omaksuttavasta unionin kannasta, jonka mukaan Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamista jatkettaisiin 30.6.2021 asti tai kunnes uusi EU:n ja AKT-maiden välinen kumppanuussopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa väliaikaisesti, sen mukaan kumpi ajankohdista on aikaisempi. Päätös transitiotoimista tulisi tehdä viimeistään lokakuussa 2020.

Suuri osa sopimuksesta on valmiina, mutta haasteita löytyy yhä sekä kumppanuuden sisällön että sen institutionaalisten ratkaisujen osalta. Maantieteellisistä pilareista neuvottelut Afrikka-pilarissa ovat edenneet hitaimmin. Suurimmat avoinna olevat sisältökysymykset osapuolten välillä koskevat Suomenkin neuvotteluprioriteetteja: seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR), sukupuoli-identiteetti sekä muuttoliikeosion palautukset ja takaisinotot. Neuvottelut ovat edenneet vaiheeseen, jossa sopimusta aletaan katsoa kokonaisuutena, ja edessä voi olla vaikeita kompromisseja ja vaihtokauppoja molemmille osapuolille hyväksyttävien ratkaisujen löytämiseksi hankalimpiin neuvottelukysymyksiin. Neuvotteluosapuolten tapaamisessa suurlähettilästasolla 8.9.2020 osapuolet kuitenkin sopivat tavoitteeksi neuvottelujen päättämisen lokakuun loppuun mennessä.

Komissiolla ja neuvostolla on eriävä näkemys sopimusluonteesta. Komission mukaan sopimuksen tulisi olla unionisopimus. Sen sijaan neuvosto ajaa yksimielisesti sekasopimusta. Sopimusluonnetta koskeva kiista voi olla vielä merkittävä tekijä sovun edetessä EU:n sisäisesti. Komissio ei ole halunnut pitää sopimusluonnetta aktiivisesti esillä, kun taas jäsenmaat vaativat toistuvasti lisätietoja siitä, miten kysymys ratkaistaan. Komission lähtökohta on, että uusi Post-Cotonou -sopimus voitaisiin tehdä EU:n

ja AKT-maiden välillä, kun taas jäsenvaltioiden piirissä enemmistö katsoo, että kyseessä olisi sekasopimus, jossa olisi myös jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä tai jaettuun toimivaltaan kuuluvia määräyksiä.

On hyvin mahdollista, että sopu Post-Cotonoun viimeisiin avoimiin teksteihin, sopimusluonteeseen ja transitiopäätöksen hyväksymiseen löytyy vasta lokakuun lopulla.

LIITTEET

Asiasanat	ACP/LOME -maat, Afrikka, EU-ministerivaliokunta, kehitysyhteistyö
Hoitaa	UM, VNK
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TULLI, VM, VTV, YM